

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԵՒԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՏԻՓՈՒՆ

ԶՄԻՌՆԵՒԱՅ ԸՆԴՈՒՄ 17 ՓԵՏՐՈՒՄ 1868

ԹԻՒ 825

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՏԻՓՈՒՆ

ԶՄԻՌՆԵՒԱՅ 17 ՓԵՏՐՈՒՄ

Լրացիրք ոմանք կը հաստատեն թէ Վաղղիոյ ու քահանայապետական կառավարութեան մէջ եղած բարեկամական յարաբերութիւնները շատ ցրտացած են, և կը յաւելուն թէ կարգինալ լինողներէն կը խորհի Կաղղիական պաշտպանութեան իրական օգուտները թողուլ և պուրպոհեան վերանորոգութեան հիմն յուսով կազմաւ մասնակցութեանը հետ միանալ, որպէսզի սրբազան Պապը կարող ըլլայ իւր կօրուած հոռութեան նահանգները վերստին ձեռք բերել:

Չիմք գիտեր թէ ինչ աստիճան հաւատարմութեան արժանի են այս գրողները, սակայն բոլորովին անհիմն չեն կրնար ըլլալ, ինչու որ կարգինալ լինողներէն ամեն բարեպաշտեհ աստիճան կը ստանան, թէ ինքը համոզեալ է որ շատ չանցած ժամանակ աստիճանութիւն և թշնամութիւն մի պիտի ծագի Վաղղիոյ և իտալիոյ կառավարութեան մէջ և այս թշնամութեան պիտի յառաջ գայ իտալական միութեան լուծումը, ինչպէս նաև վերանորոգութիւնը իտալական ջնջուած իշխանութեանը:

Ստոյգ է թէ այս իշխանութեանը գահակորոյս վեհապետները մօտ ժամանակներս ամենայն ջանիք կաշխատին իրենց ամենատարեցողութիւնը զօրացնելու իտալիոյ ժողովրդի մէջ, և այս նպատակաւ մեծ խորհուրդ մի եղեր է՝ Նաբոլիի նախորդ թագաւորին պալատը ի հռոմ, ուր թոսկանայի մեծ դուքսը և Սոսնայի դուքսը երեսփոխաններ յուղարկեր են: Ըստից խոզկայոյ ճղանցը գործակից է քահանայապետական կառավարութիւնը իւր ամենայն զօրութեամբ, և սրբազան Պապը չգաղարիք իւր անաքելական օրհնութիւնները տալու այս ապստամբական փորձերուն ընդդէմ իտալիոյ:

Բայց այս ապստամբական փորձերը կրնան արդեօք յաջողիլ: Վաղղիոյ կառավարութիւնը փութալով յառաջ ազդարարութեամբ մի իմաց տալ քահանայապետական կառավարութեանը թէ ոչ միայն անկարելի է անոնց յաջողութիւնը, այլև իսկ անհնար է անոնց անհաղթելու և կրնան ջնջել ու բոլորովին անհետ ընել զայն: Եւ ահա այս պատճառով է, ըստ երևանի, որ Վաղղիոյ ու Հռոմի կառավարութեան յարաբերութիւնները ցրտացած են այժմ:

Հոռութեանը համակի մը մէջ հետեւեալ տողերը կը լրացանք:

Վաղղիական պաշտպանական դանձուք վիճակը՝ որ արդէն քաղաքական վերջին գեղեցիկութեան ժամանակը իսկոյն տարու էր, օրըստօրէ ևս աստեղ կը զգենայ: Ըստ պատճառը անխոհեմ ծախքերն են, որ կը լան զինուորական պատրաստութեանը համար և ամբողջներ շինելու ծրագրական եռանդեան համար, որոնք ուրիշ բանի պիտի չծառայեն բայց միայն փութացնելու զկործանումը աշխարհական իշխանութեան: Եւ այս իսկ անկեղծ քահանայից և կղերականաց զբոսացածին նայելով, քահանայապետական դանձուք վիճակը՝ չքաւորութեան վերջին կէտը հասած է: Այսինքն ամեն ինչ ստակ մի չկայ գանձին մէջ: Ուստի ամեն օր մեծագումար գումար զրոյս կը լրացնուի: զորս Հռոմի իրաւանոցը մեծ փութով շինելու կուտայ շողեշարժ մեքենայով: Բայց այս գումար զրոյսը չեն անցնիր իտալիոյ մէջ:

Վաղղիական պաշտպանական դանձուք այս գծուր կաշուութիւնը պատճառ եղաւ պատերազմական եռանդը քիչ մը հանգստեցնելու, և հրաման տրուեցաւ Սպանիական յանձնաժողովոյն՝ որ կամաւորաց զինուորացիութիւնը դադարեցնէ առայժմ:

Վաղղիոյ կառավարութեան պաշտպանութիւնը վասն պապական աշխարհական իշխանութեան՝ անհաստատ կերէի աստ ապագային համար:

Վերջին ժամանակներս, կըսէ, իտալի կոչուած օրացիրը, Վաղղիոյ և իտալիոյ մէջ եղած դեպքաւորական յարաբերութիւնները՝ փոխանակ վատթարանալու ինչպէս որ կըսեն կրօնական քանի մը լրագրողներ, ընդհանրապէս բարեկամական կառավարութիւնը հաստատուելու վերայ են:

Ըստ իր կառավարութիւնը կը շարունակէ միշտ իւր խոհեմ ընթացքը՝ կայսերութեան ներքին բարեկարգութեանը նուիրելով իւր ուշադրութիւնը և իւր ջանքը: Ըստաքին գործոց զաւրով՝ անկեղծութեամբ ընդունած է եղած լմբեցած գեղեցիկութեան իւր քաղաքական յարաբերութիւնները սիրալիք են թէ իտալիոյ և թէ իրոսիոյ հետ: Իտալիոյ հետ առեւտրական դաշնագրութիւն մի ընելու վերայ է, որ ևս առաւել պիտի հաստատուի այս երկու ազգաց բարեկամական կապակցութիւնները:

Ըստ իր կառավարութեան հրահրուեցաւ Վաղղիոյ կառավարութեանը որ դաշնակցութեամբ մի միանայ իրեն հետ, բայց մօտիկ Պալատ, որ Ըստ իր պաշտօնէից խորհուրդն նախագահ և արտաքին գործոց տեսչն է, իսկ խոհեմութեամբ վարուելով չեն զուգահեռ այս առաջարկութիւնը: Վասնզի եթէ ընդունելու ըլլար, իւր հզօր դրացեացը՝ այսինքն իրոսիոյ և իրոսիոյ կառավարութեանը բարեկամութիւնը պիտի կորուստէր, որ իւր օգտիցը շատ մեծապէս է: Իսկ այսօրուան օրս կըսենք, թէ Ըստ իր բարեկամական անկեղծ սիրով կապուած է իրոսիոյ հետ, և այս բանին անձխտելի ապացոյց մըն է իրաւաբան Էդուարդ Կայսեր կառավարութեան առաջարկութիւնը՝ զոր ըրած է Վաղղիոյ, Վաղղիոյ և իտալիոյ կառավարութեանը՝ որպէսզի փարիզի մէջ 1856 Մարտի 18-30ին եղած դաշնագրութեան 13-րորդ և 14-րորդ յօդուածները ջնջուին, որոց նպատակն է իրոսիոյ ծովային զօրացածումը արդիւն Սե ծովուն մէջ, Ըստ արդիւն տրամադրութիւնները՝ թէպէտ քիչ կամ շատ պատուական՝ այսինքն գրով միայն են, բայց և այնպէս իրոսիոյ պատուին մեծապէս շեղուի համար, Ըստ իր գահին՝ բարեկամարար, անոնց ջնջուելու խնդրեր է: Ինչպէս կըսենք իրոսիոյ Վարմիր գիւրքին մէջ ամփոփուած պաշտօնական գրուածներէն՝ որոնք մտերմ ի լոյս ընծայուեցան:

Վերջինս Կաղղիոյ և Վաղղիոյ լրագրողներ հետեւեալ կը գրեն: Եւ իրոսի կըսենք թէ Ըստ իր իրոսիոյ հետ ևս շատ սիրով է:

Իտալիական մեծագումարութիւնը ի մէջ Ըստ իրոյ և իրոսիոյ՝ եղած լմբեցած գործ մըն է այժմ: Եւ այս կերպիւ մեր պաշտօնէից խորհուրդը որոշեց յաղթութիւն մի ըրաւ բարձր ազնուապետական ու կղերական կուսակցութեան վերայ, որոնք իրենց նպատակին հասնելու համար, կաշխատէին որ կառավարութիւնը Վաղղիոյ հետ դաշնակցութիւն ընէ և իրոսիոյ հետ աւելի: Եւ Սալեպոլիի տեսակցութեան ևս արդէն այս արդիւնքը ձեռք բերած կարծելով յաղթական եղեր կը գրեն: Սեր աւագ առջեւ շատ մեծադին է աստիճանական քաղաքականութեան այս ընթացքը՝ զոր հաստատուն և անկեղծ կը համարուի: Վասնզի այս ընթացքին մէջ Ըստ իր իրական օգուտներ պիտի գտնէ իրեն համար, և միւս կողմէն՝ Ըստ իրոյ և իրոսիոյ մէջ եղած հիմնաւոր համաձայնութիւն մի ամենէն լաւագոյն երաշխաւորութիւնն է իրոսիոյ խաղաղութեան անվտանգութեան:

Եթէ Ըստ իր կառավարութեան հրաժարի դերմանական գործոց ձեռնամուխ ըլլալէն, և բոլորովին

վին իրոսիոյ թողու, ինչպէս որ կըսեն, Հիւսիսային Շէշելի խնդրոյն լուծումը, տարակոյս չկայ թէ իրոսիոյ ևս փոխադարձ բարեկամական ընթացք մի պիտի ունենայ աստիճանական օգտից վեհաբարեալ շատ խնդիրներու մէջ:

Վաղղիական օրացիր մի մեծ տերութեանց խաղաղասիրական յայտարարութիւնները յառաջ կը բերէ: Բայց անոնց վերայ վստահութիւն չունենալով՝ նոյն խաղաղասէր յայտարարութեանց պատճառները հետեւեալ կը պարզուի:

Սոս օրերս, կըսէ, հունդարական փոխառութեան տոմարներ վաճառելու պիտի հասնէ փարիզի մէջ, ուրեմն Ըստ իր հարկադրեալ է հանդարտութեան և խաղաղութեան լուրեր տարածելու: Իրոսիոյ փոխառութիւն մի առաջարկած է, ուրեմն պարտաւորեալ է հատուցել թէ համաձայնութիւնը կատարեալ է իրոսիոյ և Վաղղիոյ կառավարութեան մէջ: Վերջապէս Վաղղիոյ ևս իւր փոխառութիւնը յառաջ պիտի տանի այս օրերս, ուրեմն հարկադրեալ է զորուցելու թէ քաղաքականութիւնը շատ արդիւն կը թայ ու խաղաղութիւնը անվտանգ պիտի մնայ:

Ուստի ինչպէս կըսել է, կըսէ, որ հասարակութիւնը կասկած չընէ այսպիսի խաղաղասիրական յայտարարութեանց վերայ, որոնք ինչ շահասէր նպատակաւ հրատարակուած ըլլալը կը տեսնուի:

Ինչպէս հետեւեալ կը գրեն մեզ:

Սեր Սամուէլ Վեքըր անդղիացի դիտականը՝ որ երկար ճանապարհորդութիւն ըրած է Հայկական ասանի ու Վիքիլէի շատ կողմը՝ Վեքըրի ակունքը գտնելու համար, յաջողեցաւ իւր նպատակին հասնելու: Այսինքն յիշեալ գետոյն ակունքը ուր ըլլալը որոշեց: Իւր բաղմաշատ ճանապարհորդութեան վերադառնալուն՝ գիրք մի հրատարակեց՝ ինչպէս հայտնի է: Հայկական մէջ անուամբ, որուն վրայօք դատարանութիւն մի հրատարակուեցաւ: Ինչպէս տեսնուի թաղի օրագրոյն անցեալ տարուան Հոկտ. 24 թուոյն մէջ: Սեր Սամուէլ Վեքըր յիշեալ իւր աշխատութիւնները մէջ այսպէս կը խօսի:

Հրամայեցի իմ թարգմանիս՝ որուն անունը Մեհմեթ էր, որ զորոյցէ Վաղղիոյ թէ ես բռնիք եմ ու պատրաստ եմ ամենէն լաւ դեղերը ու իմ խնամատարութիւնս մատուցանելու հիւանդաց ձրեաբար: Իսկոյն բաղմալի հիւանդներ ներկայացան իմ առջեւ, որոց Հոլլոուէյի դեղահատերը բաժնեցի: Ըստ դեղահատերը շատ հարկաւոր են երկար ճանապարհորդութիւն մի ընողի համար: Վասնզի ասոնք մաքրողական անձխտելի զօրութիւններ ունեն և հիւանդին վերայ մեծ ներդրութիւն կընեն: որով տարակոյս չմնար անոնց աղքատական զօրութեանը վերայ: Բայց յայտնի է յիշեալ դեղահատերը դիւրութեամբ կառնուին, և իւրաքանչիւր անգամ մէկէն մինչև 10 հատ կրնայ տրուիլ հիւանդին, անոր հարկաւորութեանը համեմատ: Եւ մէկ մեծ սուստուկ դեղեր ունեն, հարկաւոր եղած ամեն բժշկական նիւթերով: Բայց մասնաւորապէս արուպ կանայք իմ չորս կողմս պաշարեցին, քանզի անոնցմէ շատերը ամուլ են:

Կերէի թէ Սեր Սամուէլ Վեքըր՝ թէպէտ իւր հետը մեծ սուստուկ մի դեղեր ունէր, բայց իրաւամբ խորհրդէ թէ Հոլլոուէյի դեղահատերը շատ հարկաւոր և մեծապէս օգտակար են հեռուոր երկրները ճանապարհորդութիւն ընողի մը համար, ուստի անոնցմէ առատ պաշար մի առեր է իւր հետը: Սեր Սամուէլ Վեքըր և իւր տղիները այս դեղահատերէն բաժնեցին իրենց հետ ուղեկից եղող պաշարները և ուրիշ ճանապարհորդաց՝ որոց հանդիպեց

յութեան պաշտօնը Տեղեւան յարգոյ Պ. Յարութիւնին յանձնարած է :

Իրիզային խմբագիր--տնօրէն պարոն Խաչիկ Թ. Թերգեան ուսումնական երիտասարդը կըխոստանայ ազատ գրելով եւ ամենայն անկողմնապահութեամբ պաշտպանել Հայոց ազգին օգուտները, եւ կըլաւելուի, «Իրիզան» իբր տկար արձագանգ հայկական լուսաւորութեան : Ի խոր սրտէ նուիրական պարտ կըհամարի, իբեմ ծնունդ եւ անունը մատակարարող եւ Հայ անունով աշխարհիս վրայ բշտաւորեամբ ապրող ազգին մէջ տարածել ճշմարտութիւնը, ու միջնադարեան գրականութիւնը առաջ հիմնադրող կործանած հայրենի պարտկերտն վրայ կանգուն պահել աղբարախօսութեան գրողակը : Եւայլն եւայլն :

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՐԻՔՈՐ ՀԻՐԿՈ

ԹՂՈՒՆՆԵՐ

ԶՄԻՒԹԻՒՆ, ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՏԵՏԵՆԸ

Կոնստանտնուպոլիսի զոտն ընդունելութեան խրատներով եւ Հայ գրականութեան ծառայութիւն մը եւ ընելու վարկարով պաժ հրատարակել Վ. Հիւրիկ Լ. ՄԻՋԵՐԵՎԻԸ ըստած տեղեկութեան վերաբերեալ իրենց զոր Գարն Գրիգոր Զիլիկերեանին յանձնած եւ՝ աշխարհաբար Հայերենի թարգմանելու :

Եւելլը կը թուի մեզ ներդրողներ հիւսել թէ՛ Գրականութեան խրատներով եւս Հայ հանրածանօթ երկին եւ թէ՛ Գարն թարգմանելու յանձնարարութեան նկատմամբ :

Եւելլը թարգմանութիւնը 10 հատորի բաժնուած է . առաջին հատորը մտերմ պիտի ելնէ, միւս հատորներն ալ հետզհետէ մտերմ երբեք պիտի գրուին ժամ՝ յառաջ հրատարակութիւնը ամբողջացնելու համար :

Բաժանորդութեան պայմաններն են .

Հրատարակելու առաջ կանխիկ 125 դր.

Հրատարակելու պէտքէն ետք՝ կանխիկ 150 դր.

Եւելլը զործը հրատարակելու ետք 180 դր.

Հրատարակութիւնը պիտի ամփոփեան նկատմամբ կարծեմ՝ ըսելը չունի . վստի զի նոյն իսկ Գրականութեան առջին ամբողջ թիւը հրատարակելու 60 ֆրանքի ծախուեցաւ, այսինքն գրեթէ 300 դր. : Իսկ բաժանորդները կրնան վստահել թէ ամբողջ թարգմանութիւնը պիտի ընդունին, եւ Կոնստանտնուպոլիսի թարգմանութիւնը ամբողջապէս հրատարակելու յանձնարարութեան իրաւունք կու տայ մեզ յառաջ թէ այս վստահութիւնը չպիտի զրոյցուի մեզ :

Բաժանորդագրութեան տեղերն են միայն Իզմիր՝ Տեղեւան գրատունը . Կ. Պոլիս՝ Տեղեւանի վաճառատունը, Գոմբու խան, թիւ 11, եւ Մուշկէ՝ Գրգրին գրատունը :

Իսկ Պոլսոյ Յարգոյ բաժանորդները իրենց անդորրակներ պիտի տանան միայն Տեղեւանի վաճառատունը, Մեծարդ Սարգիս աղա Տեղեւանին :

Հրատարակել

ՏԵՏԵՆԸ

ՆՈՐԱՆԻՊ ՄԱՏԵՆԸ

Ուրախ սրտիւ կըլսեմք եւ կըտեսնեմք որ Երուսաղէմի սրբոյ Հայկոսեանց վանոց տպարանը՝ որուն տեսչութիւնը Երուսաղէմի արժաւոր արժաւոր Ստանիսլաս վարդապետին յանձնարած է, օրըստօրէ յառաջդիմելու ու վարդապետութեան վերայ է . եւ այս մեր ըսածին ապացոյց մի կըհամարուի յիշեալ տպարանէն մօտերս ի լոյս ընծայուած երեք նորատիպ մատենաները . որոց տպագրութեան մարքութիւնը նշանակութեան եւ գովութեան արժանի կըհամարեմք :

Մենոր մանկաց եւ երիտասարդաց կամ առարկանութեան ճամբան :

Ուրախ 361 երեք բաղկացեալ բարդական գիրք մըն է . զոր պատուէի պարոն Տիգրան Հ. Թ. Ստանիսլաս զմիւսնայի բաղկարգիւն գրողէն հայերէն մարտ աշխարհաբար թարգմանած է : Այս երկուստի թիւները՝ որուն անունը բաւականապէս կըլայտնէ իւր պատուականութիւնը, քաղցր ու համոզական կերպիւ կըստիւնեն ազգայն իրենց կատարելու պարտը՝ անոնց առջաւոր անձնակցին այն ամեն պակասութիւնները՝ որոնք զգուշանալ կըպարտաւորին . կամ եթէ ունին պէտք է աշխատին ուղղելու զանոնք : Վերջապէս երկուստարդաց միտքը լուսաւորելու եւ սիրտը բարոյական խրատներով մշակելու, ու սովորեցնել անոնց այն ամեն բաները՝ որոնք կրնան իմաստուն, առարկին եւ երջանիկ ընել զիրենք . ահա այս է նպատակը վերջիշեալ գրքոյն : Առաջ կըլայտնէ թէ խոհեմութեան բարեպաշտ ծնողք պիտի փութան զանկ մէկով օրինակ ծախու տունու իրենց զաւակացը համար : Յիշեալ մատենը Թաւրոյի Յովոր աղայի կողակց բարեպաշտութեան Գառն տիկնոջ յառաջ ծախուեց ի լոյս ընծայուած է ի դատարարական թիւն իւր ծախարկով իւր անունը զաւակաց մահտիսի Ն. Բանուշոյ եւ մահտիսի Պոլսոյն :

Գործ ոսկեղինիկ Մամուկ Ռաբիի հրէի :

Պարագրիւ աշխարհաբար գրքոյ մըն է 158 երեք բաղկացեալ . որուն բաղկացեալ հիւրնակը՝ այսինքն Մամուկ Ռաբիի հրէան՝ սուր Գրոյ վկայութեամբ կապաւորեցան, թէ Ռաբիի հրէան պաշտած Յիսուսը այն Օծեալն ու Փրկիչն է զոր մարդարեք գուշակեցին, եւ թէ նա ինքն է Յոսի մարգարէին Աստուած հոր, Էմմա նուէլ ըսածը : Այս պատուական գործը թէպէտ կարգաւ արժանի է ամեն բանասիրաց համար, բայց աւելորդ ընթերցումը մասնաւորապէս շատ օգտակար կըլայ լոյս ազգային այն սակաւութիւն թերահաւատաց, որոնք սուրբ Սեփարաւիկն ճշմարտութեանց վերայ երկարութիւն կըլայտնեն :

Պատմութիւն Յովնանու կարողիկոսի :

Այս ազգային պատմութիւնը՝ որ 1845ին սուր Երուսաղէմի վանոց տպարանին ի լոյս ընծայուած ու ստատուած է, այս անգամ նորէն տպուեցաւ մեծագոյն զգուշութեամբ եւ բաղկացեալութեամբ վեց գրքով որ ի նախոյ հետ : Ուրախ 464 երեք կըլայտնուի եւ տպագրութիւնը շատ մարտի է :

Այս նորատիպ գիրքերը՝ որ ֆրանսերէ կըլայտնեն, կըլայտնեն իզմիր՝ Տեղեւան տպարանը, Կ. Պոլիս՝ Մարգարեանի խանութը, Հալէպ՝ արժաւոր տէր Սալաւոր քահանային գրատունակը, եւ Տիգրանիւր Ս. Երուսաղէմի Միւթիկի գրատունը :

Գիտեալ արժան է, որ հին եւ նոր կտակարանի ամբողջ ցանկը կամ համաբարբառը՝ որուն վերայ երկու տարի է ի վեր անխնջ ջանք կաշխատէր սուրբ Երուսաղէմայ վանոց միաբաններէն արժաւոր թաղեւոր վարդապետը, արդէն լրացած ըլլալով՝ որոշուած է տպագրութեամբ ի լոյս ընծայել եթէ ազգային ուսումնասիրները բարեհաճին ձեռն առն ըլլալ անոր ծախուի, կամ բաժանորդագրութեամբ եւ կամ առանձին օգնութեամբ :

Այս նիւթոյ վրայօք հեռեւեալ ազգաբարձրութիւն կըլարդամք Ս. Երուսաղէմայ վանքը հրատարակուած Սեփարաւիկի Գիտ, ամսանորտին մէջ :

Գիտն մի բանասիր եւ ուսումնական անձինք որքան որ մեծ փախար կըլայտնեն սուրբ Գրոյ համաբարբառն որ յառաջ ի լոյս ընծայուելուն, եւ բաղկար եւ կըլայտնեն զմիւսնայի թիւն ի գործադրութիւն նորին, այսու ամենայնիւ մեք վարձեալ նոյն կըլայտնեն ինչ որ ըսած կըլայ նախորդ թիւով, թէ նորա մեծագումար ծախուի համար հատարակութեան կըլարտի եւ ոչ լոյս յոր գործունեան : Յիշեալ աշխատարկութիւնն՝ որ Ս. Երուսաղէմի արժանա . Թաղեւոր վարդապետի անխնջ եւ յարատեւ երկարութեան արդիւնքն է, Աստուածաշնչի մեծութեան չափի գուշակ անկէ աւելի եւս պիտի լինի . որոյ մէջ կըլարտնակի նաեւ նոր կտակարանի համաբարբառը լիովին : Սոյն զիբը ամեն առարկանի թէ՛ երկեղեղական եւ թէ՛ աշխարհական ուսումնասիրաց եւ զիտնայ ամենակարեւոր համարուած է . վստիւրոյ եւ շատ ժամանակէ ի վեր ցանկացողներ ունեցած է . կըլայտնուի դարձեալ թէ ազգային բարեբարք չորտի ներքեւ երկար միջոց անգործածելի վիճակի մէջ մնալու յիշեալ երկարութեան թէ՛ ի հատուցումն ջանից արժանա . վստիւրոյն եւ թէ յորտ ուսումնական անձանց :

Պաշտօնական կերպիւ իմաց արուեստ մը թէ, որովհետեւ Իզմիրի ազգային Բաղապական ժողովոյն մեծագոյն անդամներէն ոմանք ժամանակէ մը ի վեր իրենց հրաժեշտը տուած են յիշեալ ժողովը հարկ ու արժան համարեցաւ խմբովին իւր պաշտօնէն հրաժարելու, ինչպէս եւ կըհրաժարի այսօր :

Եւելլը՝ Յունուարի 20 թուովը՝ ամենա . տէր Լայտի Ս. Պատրիարքին Երուսաղէմի սուրբ Երուսաղէմ վանքը վերադառնալու ծանուցանելով, եւ այս առթիւ յորին Սրբազնութեան ու եղիպտաքանի քանի մը Հայ երեւելեաց մէջ եղած սիրաւի խօսակցութիւնները, նմանապէս Ս. Պատրիարք Հօր տուած հայրական օրհնութիւնները ու յիշեալ երեւելեանց ցուցուած որդիական հարազատութիւնը ուրախ սրտի յառաջ բերելով, այսպէս յաւելցուցած է ինչ .

«Եւելլը այս կերպիւ, այսինքն ճիշտ Եւելլը՝ խաղաղասիրական բարեմաղթութեանցը համեմատ հրէի վերջացաւ եղիպտական կալուածոց խնդիրը» :

Ինքեցօղը հարկաւ ուշադրութիւն ըրած է որ, հրէի վերջացաւ ըստ եմք եւ ոչ թէ կատարելապէս . եւ յիշեալ, սիրով աւելի օգտակար կերպիւ կըլեր . ջանան տեսնել ազգային զորքերը քան թէ հաւառակութեամբ եւ բանակուութեամբ . մանաւանդ երբոր ինքեցօղը առաջական (էլասթիկ) է . եւ պարտապան կարծուած ժողովուրդը ըսելիքներ ունի :

Իայց Ս. Պատրիարքը խմբագիրը մեր այս ազգասիրական զաղափարը՝ իբրեւ յայնչաք համարելով մեզ, այսպէս կըպատասխանէ իւր լրագրոյն Յունուարի 27 թուոյն մէջ :

«Կերեկ թէ Եւելլը՝ իւր սովորական խաղաղասիր զղարկանց համեմատ խնդիրը լուծուած ու վերջացած ցոյց տալով՝ ազգը քնացնելու եւ իրաւանց պաշտպանութեան ձեռնմարի ընելու փոյթ մ'ունի . բայց կըստիւն» :

Ժամանակը պիտի յայտնէ թէ սխալօղ Եւելլըն է թէ Ս. Պատրիարք . իսկ իրաւանց պաշտպանութեան գաղով՝ մեր կարծիքը՝ ինչպէս վերը ըսինք, այն է՝ որ տեսնել մը ազգային առաջական գործերը՝ սիրով աւելի օգտակար կերպիւ կըլերջանան քան թէ ուրիշ մը է կերպիւ :

Կերեկ թէ Ս. Պատրիարքը խմբագիրը Եւելլը ըսելով՝ միայն ժողովուրդը կամ Վարչութիւնը կիմանայ, զոր քնացնելու փոյթ մը ունի մը կըսէ : Իայց կըստիւն . վստիւրոյ Երուսաղէմի ժողովուրդն ալ, Իզմիրի ժողովուրդն ալ, Երուսաղէմի վանքը ու ժողովուրդն ալ Հայոց Եւելլըն, հեռեւեար աղային ընդհանուր իրաւանց վերաբերեալ խնդրոյ մը պաշտպանութիւնը միայն Ս. Պոլսոյ ազգային Վարչութեան չկրնար վերաբերել օրինաւորապէս . ինչու որ կրնայ իրաւունքը իւր կողմը տալ : Եւ այս կարեւորութիւնը հասկնալու համար կըհրաւիրեմք հասարակութեան ողջամիտ մասը, որ ուշադրութեւ կարգայ Գահիրէէն գրուած նամակը՝ որ Եւելլըն Յունուարի 22 թուոյն մէջ հրատարակուած է ու մինչեւ ցայսօր անպատասխան կըմնայ : Յիշեալ նամակին միայն մէկ կտորը արժան կըհամարեմք յառաջ բերելու :

«Իայց մենք գիտենք որ Ս. Երուսաղէմի վանքը վեճի ու երկարութեան ներքեւ չեղած շատ կալուածներ ունի ի Ս. Պոլսոյ հանդերձ քանի մը միւրն անհեղինակ նոյն մայրաքաղաքին ազգային սընտուկէն : Եւելլը Ս. Պատրիարքի մէջ ուղղած խօսքերը իրեն դարձեալ կըսեմք . ուրեմն Ս. Պոլսոյ Հայերը պարտաւոր չեն մը Երուսաղէմայ վանքին իրաւունքն յարգելու եւ անոր սեփական կալուածները եւ քանի մը միւրն անհեղինակ անմիջապէս իրեն յանձնելու» :

Սեք ի սկզբանէ անախ զրուցեցինք եւ դարձեալ կըսեմք, թէ եղիպտական կալուածոց խնդիրը պէտք է որ խաղաղութեամբ եւ սիրով վերջանայ . եւ կարծեմք թէ՛ առանց սխալելու կրնամք կրկնելու ինչ որ ըսինք լրագրոյն Յունուարի 20 թուովը, այս . սինքն թէ՛ ճիշտ Եւելլըն ազգասիրական բարեմաղթութեանցը համեմատ սիրով գրեթէ վերջացած է յիշեալ խնդիրը :

Կըլսեմք թէ եղիպտական Հայերը երբորդ աղբարաբար մի եւս դրած են առ ամենա . Ս. Պատրիարքն Ս. Պոլսոյ, խնդրելով ի նման հրաման տալ՝ որպէսզի իրենց ընտրած նոր Եւելլընը, այսինքն գերա . տէր Ս. Երուսաղէմի եղիպտոսը օր յառաջ իւր նոր վիճակը երթալու ճանապարհ չլինէ . որուն համար պարտաւորուած է եւ պարտաւորական հրամանագրոյն կըստիւն կըսեն :

Վանայ նախկին Եւելլընը գերապ . Իդնատիոս արքեպիսկոպոսը եւ սուրբ Երուսաղէմայ աթոռոյն պատրիարքական փոխանորդ գերա . Սիմէոն եպիսկոպոսը անցեալ շաբթու Ս. Պոլսէն եկան Իզմիր եւ շարունակեցին իրենց ճանապարհորդութիւնը Եւելլընի հետ երթալու : Կըստիւն թէ այս գլխաւոր եկեղեցականները՝ Ս. Պոլսոյ ազգային Վարչութեւ խաղաղասիրական անօրհնութեամբ քննիչ եւ միջնորդ դատարար կարողուած են եղիպտական կալուածոց խնդրոյն վրայօք ի կատարեալ վերջաւորութիւն նորա՝ սիրով եւ խաղաղութեամբ :

Տիկիսեան հասած նամակները կըծանուցանեն թէ վեճա . Ս. Կաթողիկոսը Յունուարի 26ին ողջամբ հասեր է ի յիշեալ մայրաքաղաքը . ուր բարձր պատուով եւ մեծ ջերմեանքով թեմաւ ընդունուեր է :

